

REVISTA PRESEI

BULETIN SĂPTĂMÂNAL AL DIRECȚIUNII PRESEI ȘI INFORMAȚIILOR
DIN MINISTERUL AFACERILOR STRĂINE

Nr. 35.

Joi, 31 Octomvrie 1935

S U M A R :

I. PRESA STRĂINĂ DESPRE ROMÂNIA

	<u>Pag.</u>		<u>Pag.</u>
<i>a) DINASTIA :</i>		<i>c) POLITICA EXTERNĂ :</i>	
Presa franceză	170	Presa elvețiană	170
„ engleză	170	„ franceză	171
<i>b) POLITICA INTERNĂ :</i>		<i>d) ECONOMIE ȘI FINANȚE :</i>	
Presa elvețiană	170	Presa engleză	171
„ maghiară	170	„ germană	171
		„ turcă	171
		„ polonă	172

II. CONFLICTUL ITALO-ABISINIAN

	<u>Pag.</u>
Presa franceză	172
„ italiană	174
„ engleză	176
„ germană	176
„ elvețiană	177
„ cehoslovacă	177
„ maghiară	177
„ polonă	178
„ iugoslavă	178
„ bulgară	178
„ spaniolă	179
„ portugheză	179
„ Statelor-Unite	179
„ evreiască din străinătate	180

III. ALEGERILE DIN MAREA-BRITANIE

	<u>Pag.</u>
Presa engleză	180
„ franceză	181
„ elvețiană	181
„ austriacă	181

IV. RETRAGEREA GERMANIEI DIN SOCIETATEA NAȚIUNILOR

Presa franceză	182
„ portugheză	182

V. POLITICA EXTERNĂ A POLONIEI

Presa franceză	182
„ polonă	184

PRESA STRĂINĂ DESPRE ROMÂNIA

DINASTIA

Presa franceză.

In numărul din 29 Octombrie LE FIGARO publică un articol cu prilejul aniversării M. S. Regina Maria a României, semnat de d-ra Elena Văcărescu.

Articolul zugrăvește personalitatea M. S. Regina Maria, stăruind asupra marilor Sale însușiri ca Suverană și asupra valorii artistice a operelor Sale literare.

In numărul din 24 Octombrie LE TEMPS anunță că cu ocazia aniversării M. S. Regele Carol, d. Jan Šeba ministrul Cehoslovaciei la București, I-a oferit marele colier al ordinului „Leul Alb“.

Ziarul reproduce cuvintele rostite de M. S. Regele cu această ocazie și apoi serie:

„In momentul în care asistăm la manevre, care tind la dislocarea foștilor aliați, cuvintele regelui Carol sunt considerate în cercurile politice și diplomatice ca având o însemnătate particulară“.

Presa engleză.

Cotidianul din Edinburg WEEKLY SCOTSMAN, cu data de 26 Octombrie, anunță publicarea unui roman de M. S. Regina Maria, sub titlul Masks (măști), pe care criticul îl găsește „foarte încântător“.

Romanul, care se petrece în Transilvania, povestește istoria unei fete Rachel, care a fost protejată de un evreu bătrân, vânzător de antichități. Rachel se îndrăgostește de una din măștile din colecția anticarului și pleacă în căutarea tânărului pe care-l înfățișează masca.

Criticul are convingerea că noul roman va fi foarte apreciat.

THE WESTERN MAIL din Cardiff cu data de 24 Octombrie consideră romanul Masks, al M. S. Regina Maria, ca fiind „o povestire mișcătoare, de mare putere, care dovedește multă artă în tratarea caracterelor, o intuiție profundă și o imaginație vie, precum și o profundă înțelegere a slăbiciunilor omenești“.

POLITICA INTERNĂ

Presa elvețiană.

LE TRAVAIL din 21 Octombrie, sub semnătura d-lui E. P. Andre, constată că „în România forța principală a fascismului se grupează în jurul reprezentanților capitalului financiar, ai proprietarilor latifundiar și ai cercurilor militare.

„Idealul acestor forțe reacționare este instaurarea dictaturii fasciste. Din această mișcare fac parte: Partidul național-creștin, Frontul românesc de sub conducerea lui Vaida, Partidul național fascist hitlerian din Transilvania, Partidul național-fascist român de sub conducerea colonelului Tătărescu, fratele primului-ministru, și Uniunea fascistă de sub conducerea fostului ministru Manoilescu.

„România este minată prin aceste forțe fasciste... Unica garanție a menținerii restului de libertăți populare sunt unirea forțelor muncitorilor și țăranilor, mișcarea revoluționară a multiplelor minorități naționale, antifasciștii și amicii sinceri ai democrației“.

In revista NATIONALE HEFTE (Zürich, Octombrie, revistă a mișcării fasciste elvețiene), un corespondent din București, Karl Gyr, subliniază simpatiile pe care le au organizațiunile naționaliste ale tinerelor generațiuni românești și germane — unele pentru celelalte.

„Ambele generațiuni tinere nu vor să știe de partide politice, nici de o prietenie cu Rusia. In orice caz, viitorul României este al acestui tineret sănătos, deștept și drept“.

Presa maghiară.

PESTI NAPLO din 27 Octombrie, sub titlul „14 Noembrie: ziua critică a politicii Române“, și sub forma unui reportaj dela corespondentul său din București, scrie că ar domni îngrijorare ca marile manifestațiuni publice proiectate pentru ziua de 14 Noembrie, să nu degenereze în ciocniri sângeroase.

In continuare ziarul serie: „Scopul urmărit de Partidul Național-Țărănist, prin marea manifestație proiectată, este, dărîmarea guvernului. Tot cu astfel de mijloace a doborât actualul partid guvernamental dela putere, pe Noțional-Țărăniști în 1933.

Intru cât însă guvernul Tătărescu nu vrea să fie scos dela putere, tot în acest fel de către Național-Țărăniști, a hotărît să facă o contra manifestație. Și intru cât chiar printre mijloacele politice balcanice ar fi prea grotesc ca însuși guvernul să organizeze astfel de manifestații care ar duce la ciocniri sângeroase, s'a înțeles în secret, cu Partidul Național-Creștin al lui Goga-Cuza, să organizeze și acesta, tot la 14 Noembrie o manifestație în Capitală. Guvernul își va spăla mâinile zicând că dacă a permis lui Mihalache-Maniu, marea manifestație, nu a putut să o interzică lui Cuza.

Pregătirile produc o extraordinară enervare la București, unii se așteaptă că până la 14 Noembrie să se producă eventual astfel de schimbare în politica internă, care să facă inutilă manifestația dela 14 Noembrie“.

POLITICA EXTERNĂ

Presa elvețiană.

In numărul din 23 Octombrie, JOURNAL DE GENÈVE serie:

„In legătură cu svonurile cum că trupele sovietice ar fi autorizate să traverseze România pentru a trece, eventual prin Sud, în Polonia, ziarele de opoziție, mai ales organele conservatoare, au deslănțuit o violentă campanie împotriva d-lui Titulescu.

„Pentru a pune capăt acesteia, Ministerul Afacerilor Străine Român a publicat un comunicat oficial în care aceste svonuri sunt declarate ca absolut nefondate. Se mai adaugă că până azi nu s'a negociat niciun pact de asistență mutuală între Soviete și România, cu toate că România consideră menținerea și dezvoltarea acestor raporturi cu Rusia ca unul din scopurile esențiale ale politicii sale externe.

„In ceea ce privește raporturile româno-polone, ele continuă a fi excelente și dovada este ca prorogarea automată, pentru o nouă perioadă de cinci ani, a pactului de prietenie româno-polonă, care expirase de curând și

pe care niciuna din părțile contractante nu gândise să-l denunțe. Pactul de amicitie polono-român este astfel prelungit până la 15 Octombrie 1941.

„Cea mai mare parte din zările românești păstrează atitudinea corectă față de Polonia. În urma acestor fapte, credem a ști că vizita d-lui Titulescu la Moscova este exclusă deocamdată“.

Presa franceză.

LA REPUBLIQUE din 21 Octombrie scrie:

„Deschiderea comunicației directe dintre România și Uniunea Sovietică a fost sărbătorită de cele două părți ale Nistrului“.

LE TEMPS din 22 Octombrie subliniază același fapt, reproducând apoi cuvintele rostite de d-nii Tabacovici și Rudy, președinții delegațiilor română și sovietică.

LA TRIBUNE DES NATIONS din 24 Octombrie scrie următoarele:

„Timp îndelungat Rusia și România au fost separate de o adevărată prăpastie. Comunicațiile feroviare au fost de acum restabile. Întâlnindu-se la mijlocul podului, delegațiile celor două țări au făcut schimb de salutări călduroase. Vedem aci un succes al d-lui Titulescu care, după cum se știe, a obținut consimțământul Uniunii Sovietice pentru anexarea Basarabiei, cantă acum să apropie pe cât de strâns România, sau mai bine zis Mica Înțelegere de Rusia Sovietică“.

ECONOMIE ȘI FINANȚE

Presa engleză.

Revista londoneză ECONOMIST din 19 Octombrie scrie:

„Posesorii de bonuri au fost informați, cu mare regret, că România nu a făcut față angajamentului luat în Iulie anul trecut, cu privire la împrumutul de 4½% din 1913 și de 4% împrumutul de consolidare din Octombrie 1922. Provizionul de 35% din cupoane a fost vărsat de Ministerul de Finanțe la Banca Națională. Totuși banca declară că nu are de rezerve suficiente pentru a executa transferul. Această scuză a fost criticată la Londra, cu atât mai mult cu cât cupoane datorite la Berlin au fost plătite, fără a se ține seamă de clauza „națiunii celei mai favorizate“, contrar art. 5 al acordului din 1934. Dacă știrile sunt exacte că sumele rezultate din vânzările făcute de România în Anglia au fost întrebuințate pentru a spori importurile din Germania, atunci preferința arătată pare a fi și mai gravă“.

Presa germană.

BERLINER TAGEBLATT din 22 Octombrie, publică în partea economică o corespondență din Paris, intitulată: „Comenzile de armament ale României“, cu subtitlul interogativ: „Cu mult mai mult decât 500 milioane franci francezi?“.

Ziarul scrie:

„Știrea redată de noi despre un plănuț acord româno-francez a declanșat o serie de zvonuri care se referă mai toate asupra întinderii armamentului românesc. Astfel se pare că se dau comenzi de armament nu numai Franței, în valoare de 500 milioane franci francezi, ci altele Cehoslovaciei pentru 600 milioane franci francezi și Suediei în schimbul unor livrări de cereale. Precum aflăm aceste zvonuri se confirmă în linii mari. La Geneva s'a luat în considerație în mod fundamental ca România să-și

achite datoriile sale prin vânzare de cereale, petrol și derivate petrolifere, urmând ca să-și finanțeze noile comenzi de armament.

„Totuși pe de altă parte ni se asigură că nu s'a încheiat încă nimic definitiv.“

„Până acum nu s'a fixat decât în scris baza negocierilor ce ar urma, astfel în forma anunțatului schimb de scrisori dintre ministrul francez de comerț Bonnet și șeful comisiei pentru convenția comercială, Zeuceanu. Se pare însă că în sânul cabinetului român ar exista divergențe de opinii care întârzie acordul“.

FRANKFURTER ZEITUNG din 23 Octombrie publică obișnuita corespondență economică din București, intitulată „Febra de construcție a României“, cu subtitlul „Motive valutare“.

Ziarul scrie:

„Ocuparea industriei românești a fierului e mai de parte în urcare, după ce din 1934 animarea s'a făcut simțită în mod viguros. La aceasta joacă un rol serios întreprinderile de construcții, în mod parțial o consecință a temerilor de depreciere valutară.

„Mii de case se vor ridica în București. Desfacerea betonului armat e probabil să fie în acest an îndoit față de anul trecut, iar desfacerea cimentului va atinge cu 360.000 o înălțime maximă, neînregistrată în România până acum (în anul trecut 31.000).

„Uzinele de fier nu pot satisface decât cu mari întârzieri comenzile în curs. Pentru anul viitor se prevede o creștere nouă, deoarece Statul a anunțat realizarea unui nou program larg de înarmare. Uzinele de fier conducătoare ale țării se văd nevoite din această cauză să-și desvolte capacitatea lor de producție și aprovizionarea lor cu energie“.

După ce seamănă noile dezvoltări și construcții în uzinele societăților Titan-Nadrag-Calan și Reșița, corespondentul încheie:

„Capitaliștilor străini care vor să-și utilizeze creanțele lor în România, creanțe imobilizate, prin semnarea de acțiuni a noii societăți de producere de energie, ar urma să li se ofere o rentă și o garanție valutară. Aceasta ar fi o inovație, căci instalațiile care au fost construite până acum din motive de asigurare, ca de pildă construcții de case, oferă desigur apărare împotriva dispariției de substanță, dar nu însă o majorare a procentelor nominale în cazul unei devalorizări a valutei.

„Precum se aude, Reșița pare să fi făcut asemenea propuneri la câteva bănci mari și întreprinderi industriale din străinătate și pare să-și fi asigurat toate contribuțiile necesare“.

Redacția ziarului adaugă în parantează următoarele:

„Referitor la noile construcții, trebuie să avem în vedere că majorarea necesității care o legitimează e de natură trecătoare și că, după împrejurări, vor putea să se ivească unele capacități care să releve pe timp de criză un dezacord în ce privește puterea de absorbție a țării“.

Presa turca.

Sub titlul „Suma datorită de către România armatorilor noștri“, cotidianul turc „LA REPUBLIQUE“ din Istanbul, cu data de 25 Octombrie, publică următoarele:

„D. Saadullah, subsecretar al Economiei pentru chestiunile maritime, care se găsea în orașul nostru de câteva zile, a plecat ieri pentru Ankara.

„În timpul șederii sale la Istanbul, d. Saadullah s'a ocupat cu aranjarea unor chestiuni referitoare la repararea imigranților din Bulgaria și România.

„Valoarea navlului ridicându-se la circa 4 milioane de lei, datorită de România pentru emigranți, n'a fost încă achitată de către această țară. Ministrul nostru la București este ocupat să asigure intrarea acestei valute, care revine armatorilor noștri.

„Aceștia refuzând să se însărcineze cu transportul refugiaților înainte de a fi plătiți, subsecretarul dela Ministerul Economiei se va sforța să le dea satisfacție de manieră a evita orice întrerupere în serviciul emigrației“.

Presă polonă.

ILUSTROWANY KURJER CODZIENNY din 25 Octomvrie, sub titlul: „Franța împrumută României jumătate de miliard de franci pentru înzestrarea armatei“, scrie următoarele:

„Guvernul român a hotărât să fortifice armamentul

țării. În acest scop se duc importante tratative în prezența experților militari ai Franței, Iugoslaviei, Cehoslovaciei și ai României.

„Guvernul român a decis să destineze pentru scopul înarmării suma de 4 milioane lire sterline. Jumătate din această sumă a fost adunată pe calea împrumutului național, altă jumătate va fi completată din impozite.

„S'a ajuns la o înțelegere între guvernul francez și cel român, ca cel dintâiu să împrumute României 500 milioane franci pentru înzestrarea armatei române.

„Tot o astfel de înțelegere a intervenit între România și Cehoslovacia, dând posibilitatea României să sporească cheltuielile pentru armată la suma de 600.000.000 franci.

„Elveția va executa pentru România o mare comandă, care va fi plătită din fondurile armelor și munițiilor“.

CONFLICTUL ITALO-ABISINIAN

Presă franceză.

In numărul din 22 Octomvrie PETIT PARISEIN scrie:

„Optimismul se menține la Londra cu privire la situația generală. Opinia publică este mulțumită de desținderea care a intervenit, dar evită a împărtăși speranțe exagerate. Ea își dă foarte bine seama că mai sunt încă greutăți și că nu a sosit momentul de a se negocia soluțiunile. În ochii opiniei publice britanice, temerile apar încă depărtate și nu vor putea fi realizate decât atunci când Roma se va fi lăsat convinsă că singura cale care duce într'acolo trece prin Geneva“.

ECHO DE PARIS din 22 Octomvrie, este de părere că „descongestionarea Mării Mediterane este iminentă și se va produce în mod discret. Sir Eric Drummond a informat însă pe d. Mussolini că, atât Anglia, cât și coloniile sale, invocă clauzele neutralității din convenția dela Haga dela 1907, în virtutea căreia vapoarele italiene care merg spre Somalia și Eritreea, nu vor putea face escale mai lungi de 24 ore în porturile britanice și nu se vor putea aproviziona acolo, decât pentru a putea ajunge în portul cel mai apropiat. Egiptul se asociază la această hotărâre“.

Corespondentul din Londra al ziarului LE MATIN cu aceeași dată, declară că nu trebuie să ne așteptăm la hotărâri senzaționale în politica externă a Angliei, în urma desbaterilor din Camera Comunelor, și adaugă:

„Credem a ști că politica de sancțiuni va fi lăsată a-și urma propriul ei curs, fără ca vreo presiune excesivă să fie exercitată din Londra, unde peste câteva zile vor domina preocupările electorale. În cazul când sancțiunile nu ar reuși a opri ostilitățile, guvernul englez va putea spune că, cu toate eforturile sale, pactul a eșuat și că numai rămâne decât să se voteze o reinarmare masivă. În cazul când ar interveni o soluțiune pacifică în urma sancțiunilor, guvernul va putea să asigure că a triumfat atitudinea sa energică în favoarea respectării pactului Societății Națiunilor“.

Ziarele franceze din 23 Octomvrie consideră că discursul lui sir Samuel Hoare a fost conceput într'un larg spirit de împăciuire internațională.

PETIT PARISEIN scrie: „Acest expozeu justificativ s'a desfășurat fără cel mai mic resentiment, chiar atunci când tonul discursului a fost de o mare fermitate. Nota dominantă a fost spiritul de conciliațiune“.

LE MATIN declară: „Discursul este liniștitor nu numai în ceea ce privește rolul Angliei în viitor în conflictul italo-abisinian, ei și ca o împăciuire generală și un preludeu al unei soluții pașnice“.

• *In ECHO DE PARIS d. Pertinax* scrie: „Nu va exista deci o acțiune britanică izolată, dar, în cazul unui eșec al Societății Națiunilor, va continua să existe o necunoscută în politica britanică. Aceasta nu soluționează problemele continentului. Ar fi fost, poate, mai cuminte să nu se încerce aplicarea pactului în Africa, din moment ce aplicarea sa eventuală în Europa ar fi putut fi compromisă prin aceasta“.

Pentru ziarul LE FIGARO partea cea mai însemnată a discursului este aceea care explică motivele pentru care Anglia este atât de atașată operei Societății Națiunilor. Conducătorii Angliei au orientat opinia lor publică spre pact și au creat în jurul lui un fel de mistică. Conflictul între Societatea Națiunilor și Italia a izbucnit tocmai în momentul când opinia publică britanică ajunsese la maturitate. Dacă d. Mussolini ar fi fost informat de aceste realități psihologice, el ar fi procedat altfel, căci Italia este interesată în aceeași măsură ca toate celelalte State în prezența activă și preventivă a Angliei în Europa.

Ziarul L'OEUVRE consideră că după „aprecierea generală a observatorilor neutri din Londra, discursul a fost temporizator prin excelență. Discursul acesta trebuie pus alături de acela al d-lui Baldwin.

„Francezii trebuie să tragă concluzia din acest discurs că el constituie un punct de oprire în politica britanică, care se va reculege cel puțin 15 zile. Viitorul este deci foarte nesigur și Franța trebuie să se aștepte ca Marea Britanie să nu ia nicio hotărâre cu caracter internațional, care să nu fie în strictă conformitate cu interesul ei cel mai esențial“.

LE TEMPS din 24 Octomvrie comentează în articolul de fond discursul ținut de Sir Samuel Hoare în Camera Comunelor.

Ziarul notează satisfacția pe care răspunsul Franței a produs-o la Londra, în chestiunea interpretării art. 16 din pactul Societății Națiunilor și apoi adaugă:

„Dir declarația lui Sir Samuel Hoare în chestiunea pactului, se poate trage concluzia că colaborarea anglo-franceză rămâne neatinsă și că Anglia se străduiește să evite orice posibilitate de aplicare a unor sancțiuni militare, precum și izbucnirea unui conflict fățiș cu Italia.

„Poarta înțelegerii pacifice rămâne larg deschisă. În această privință, discursul d-lui Hoare reprezintă un element de înaltă valoare morală, în complicațiile prin care trece în clipa de față Europa“.

Ziarele franceze din 24 Octombrie, subliniază importanța hotărârii guvernului italian de a retrage o divizie din Libia.

LE JOURNAL, scrie:

„Gestul italian trebuie pretuit mai ales prin caracterul său spontan și unilateral. Este un gest de bună credință, sincer pacific“.

LE PETIT PARISIEN, afirmă:

„Anglia va da desigur, în scurt timp, replica acestui gest italian, rechemând câteva unități mai mari din flota aflată în Mediterană. Încercarea de negociere a păcii, ar avea mai mulți șorți de reușită. Tratatul s'ar putea desfășura în cadrul comitetului de cinci, la Geneva, deoarece guvernul britanic stăruie să se păstreze rolul Societății Națiunilor“.

Ziarele nu-și ascund însă îngrijorarea față de dificultățile practice de a se găsi o soluție conflictului african.

ECHO DE PARIS, sub semnătura d-lui Pertinax, arată că după îndemnul venit dela Paris, Italia atenuează amenințarea care traducea preocupările sale față de posibila închidere a canalului de Suez.

Ziarul adaugă:

„Trebuie să ne ferim totuși de a subestima dificultățile unei negocieri care, pe fondul problemei abisiniene, se schițează între Paris și Roma. Să nu uităm că Societatea Națiunilor, chemată să-și spună ultimul cuvânt, dacă Negusul nu cedează spontan, este legată de articolul 10 al pactului, relativ la integritatea teritorială și la independența politică a Statelor membre“.

L'OEUVRE, crede a ști că în ultimele trei-patru zile s'au risipit rezervele care făceau ca Londra să considere imposibilă acordarea unei părți din Abisinia, cu aplicarea pactului. Cercurile din Londra gândesc acum că întrucât d. Mussolini n'ar pretinde regiuni din platoul Abisiniiei, vechiul teritoriu național, Marea Britanie n'ar putea să se mențină intransigentă în ce privește alte regiuni din teritoriul abisinian.

Ziarele din 25 Octombrie înregistrează desmințirile date de Quai d'Orsay și de Foreign Office, dar sunt de părere că aceste desmințiri nu înseamnă nicidecum că nu există sugestii italiene în scop de înțelegere.

PETIT PARISIEN își exprimă certitudinea că d. Laval procedează de câțva timp la noi sondări, atât în legătură cu Roma, cât și cu Londra, pentru a descoperi o formulă în stare să satisfacă Societatea Națiunilor, Italia și Abisinia. De data aceasta s'ar înclină mai degrabă către un sistem de negocieri lipsit de rigiditatea conferinței tripartite dela Paris, cum și de aspectul academic al planurilor întocmite la Geneva.

EXCELSIOR crede a ști că Italia dorește ca tratativele să reușescă în cadrul Societății Națiunilor, mai înainte de aplicarea efectivă a sancțiunilor economice și financiare.

Ziarele din 26 Octombrie consideră că actualele încercări de conciliațiune ar putea să treacă în curând pe planul Genevei.

„Cu toată tăcerea cercurilor oficiale, scrie PETIT PARISIEN, speranța de a vedea că conversațiunile se îndreaptă pe o cale favorabilă a crescut ieri. Această impresie de optimism relativ este datorită probabil faptului că Italia pare acum hotărâtă să accepte ca soluția conflictului să fie din nou căutată în cadrul Genevei“.

LE JOURNAL constată însă că pe măsură ce Roma se arată mai conciliantă, cu atât mai mult se arată Londra mai dâră și adaugă:

„Nu trebuie să se nesocotească forța curentelor de rezistență, care se desemnează la Londra și la Geneva“.

L'OEUVRE confirmă că guvernul englez judecă sugestiunile italiene ca absolut inacceptabile, întru cât nu voește să admită o soluție care ar însemna desmembrarea Abisiniiei. „Este probabil, adaugă ziarul, ca guvernul britanic să opună, cel puțin câțva timp, acestor sugestii italiene propunerilor făcute de d. Eden la conferința tripartită care s'a ținut la Paris la 15 August“.

Ziarele din 27 Octombrie observă că data aplicării sancțiunilor se apropie.

LE PETIT PARISIEN, referindu-se la acest fapt, scrie:

„Peste treizeci de State aderă la sistemul sancțiunilor, iar Statele-Unite vor susține acțiunea Angliei în orice măsură ce va fi cu putință.

„Italia privește cu neplăcere apropierea scadenței sancțiunilor“.

EXCELSIOR declară:

„Soluția care se caută pentru aplanarea conflictului italo-abisinian trebuie să fie onorabilă pentru ambele state beligerante, cum și pentru Societatea Națiunilor. Este de temut însă că tocmai aceasta din urmă va fi mai greu de satisfăcut“.

LE JOURNAL, examinând chestiunea negocierilor diplomatice în curs, constată:

„Opera de pacificare se dovedește a fi dintre cele mai grele. Totuși negocierile continuă. D. Laval stăruiește în străduințele sale de a restabili pacea.

L'OEUVRE dă următoarele amănunte asupra întrevederii de ieri dintre d. Laval și Sir George Clerk, ambasadorul Angliei la Paris:

„Ambasadorul britanic ar fi spus d-lui Laval că propunerile de pace ale Italiei n'ar putea fi reținute ca bază de discuții de către guvernul din Londra.

„La rândul său, d. Laval ar fi atras atențiunea lui sir George Clerk, asupra interesului european pe care l-ar prezenta faptul de a vedea că în scurta campanie electorală din Marea Britanie, oratorii englezi se silesc să arate, în interesul păcii, necesitatea de a se reveni la frontul franco-anglo-italian dela Stresa“.

Ziarele franceze din 28 Octombrie comentează răspunsul pe care Statele-Unite îl vor da Societății Națiunilor, în chestiunea sancțiunilor, explicând în ce constă aplicarea legii de neutralitate promulgată de președintele Roosevelt.

In LE JOURNAL, d. Saint Brice scrie că prin răspunsul său Washington-ul rămâne consecvent cu sine însuși, declarând că se va mulțumi să aplice ambilor beligeranți aceleași măsuri care să ducă cât mai de grabă la oprirea războiului.

Este o politică de bun simț, scrie LE JOURNAL, dar aceasta este contrarie teoriei care face deosebirea între cel vinovat și cel inocent. Americanii socot că nu există pe lume o autoritate destul de imparțială pentru a se eria în judecător, ceea ce este și teza Vaticanului.

La teza aceasta se pot adăuga argumente mai realiste: campania electorală pentru alegerea președintelui a început și sunt milioane de alegători italieni în Statele-Unite.

Dealtfel, afacerile sunt afaceri: se observă că unele materii prime foarte însemnate nu figurează în lista mărfurilor interzise. Aceasta înseamnă că guvernul american își păstrează libertatea de acțiune, ceea ce nu este mijlocul cel mai nepotrivit pentru o limitare a conflictului.

In preajma hotărârilor ce urmează a fi luate în problema sancțiunilor și a conflictului italo-abisinian, ziarul se ocupă de atitudinea Franței:

„Credincios pactului Societății Națiunilor și definitiv de acord cu guvernul britanic, guvernul francez, scrie PETIT PARISIEN, nu va căuta să obțină o nouă amânare pentru punerea în vigoare a sancțiunilor economice. Cum multe State și-au dat consimțământul la aplicarea acestor sancțiuni, comitetul de coordonare va fixa probabil data de 10 Noemvrie, pentru punerea în mișcare a acestui nou mecanism de coercițiune colectivă prevăzută de pact“.

LE JOURNAL notează că: „guvernul britanic face o singură politică: aceea a pactului Societății Națiunilor. Franța este alături de Anglia pentru a face să se respecte pactul.

„Franța rămâne eredicioasă acțiunii sancțiunilor economice și financiare, scrie EXCELSIOR. „Acest fapt poate fi suficient și trebuie să fie suficient ca să convingă Italia că nu există pentru ea altă ieșire onorabilă decât conciliațiunea“.

LE MATIN notează că opera de conciliațiune întreprinsă de d. Laval, continuă în chip satisfăcător. Nici când o negociere diplomatică n'a fost înconjurată de atâta rezervă, observă ziarul, constatând că se desfășoară o acțiune pe termen îndelungat, asupra rezultatului căruia d. Laval este optimist.

După acordul intervenit între Paris și Londra, ziarele se exprimă în comentariile lor despre conflictul italo-abisinian, cu mai mult optimism, arătând că tratativele dela Geneva se deschid mâine sub auspicii oarecum favorabile.

PETIT PARISIEN scrie textual: „D-nii Laval și Samuel Hoare vor putea să se înțeleagă mai deplin, discutând direct în privința proiectului pregătit de experți. Cei doi miniștri de externe vor avea să studieze în special modalitățile de fuzionare a acestui proiect cu planul întocmit de comitetul de cinci al Societăților Națiunilor. Baronul Aloisi va participa cu siguranță la aceste conversațiuni. Cu condiția ca să se meargă mai departe în această direcție timp de 15 zile, cu aceeași vioiciune și cu aceeași bunăvoință se va ajunge la realizarea păcii“.

PETIT PARISIEN explică astfel într-o telegramă din Londra teza britanică: „Principiul dominant al politicii engleze constă în a reda Societății Națiunilor conducerea negocierilor. Sfortările guvernului englez vor tinde să amalgameze planul experților cu planul elabo-

rat la jumătatea lunii Septemvrie de comitetul de cinci al Societății Națiunilor. Acesta este sensul formulei atât de des întrebuintată la Londra, „că este imposibil să se acorde o primă agresiunii“.

LE JOURNAL notează: „Ceea ce se impune îndeosebi acum, este prudența. In momentul de față, Italia nu se află într-o poziție diplomatică rea. Ea a dat garanții foarte sigure de moderațiune și de dorința ei de conciliere. Sunt unii care n'ar fi de loc supărați dacă rolurile s'ar răsturna, așa încât italienii să fie aceia care să respingă toate sugestiunile“.

ECHO DE PARIS crede a ști că propunerile franco-britanice ce se elaborează acum, marchează revenirea către proiectul Laval-Eden din 16 August, respins atunci fără multă cercetare de guvernul italian.

L'OEUVRE notează că guvernul abisinian, dacă va ceda unele teritorii, va obține compensații și anume o ieșire la mare, pe care Abisinia o dorește de multă vreme.

Ziarul arată că pacea în conflictul italo-abisinian ar putea fi realizată în modul următor:

„Nordul Abisinie și regiunea Harrar nu ar putea fi utilizate decât cu greu de expansiunea italiană, care s'ar putea instala mai cu folos în părțile Sudului.

„Italia nu s'ar atinge de unitatea Abisinie și nici de cultura acesteia. Ea ar obține însă pământuri care sunt potrivite pentru cultura cafelei, tutunului, ceaiului, mniocului, grâului, bumbacului și sfeclii de zahăr.

„Italia ar putea deci să obțină un mandat asupra regiunii dela Sud de Uedi Shebeli până la lacul Rodolph, dacă Italia ar fi dispusă să dea, în schimbul regiunilor primite, partea din Somalia italiană dela Nord și răsărit de Uedi Shebeli. Ar mai trebui apoi ca Abisinia să poată schimba această parte a Somaliei italiene cu o parte din Somalia britanică, cuprinsă între frontiera Somaliei franceze și portul englez Berbera.

„In acel moment va juca Anglia cartea pe care o păstrează. Atunci va putea ea obține în sfârșit un angajament precis din partea Italiei și un acord definitiv cu Abisinia cu privire la lacul Tsana și la Godjam, realizând astfel, fără vărsare de sânge, vechiul ei vis: garantarea integrității isoarelor Nilului Albastru.

Dacă mâine flota engleză se va retrage din Mediterană, încheie ziarul, vom ști cum stau lucrurile“.

Presa italiană.

Ziarul CORRIERE DELLA SERA din 22 Octomvrie subliniază că ultimele evenimente din Roma, Paris și Londra au adus, fără îndoială, o destindere a situației. „Aceste simptome favorabile, adaugă ziarul, ar trebui să se prefacă acum în elemente pozitive care să țină seama de situația reală a Abisinie și de necesitățile poporului italian. Aceasta ar fi contribuția cea mai bună pe care prietenii păcii ar putea să o aducă păcii din Europa“.

De asemenea și ziarul POPOLO d'ITALIA scrie că se poate constata o destindere în Europa, fără ca să se poată distinge care sunt cauzele acesteia.

GAZETTA DEL POPOLO scrie că după declarațiile recente, concentrarea flotei engleze în Marea Mediterană a pierdut orice caracter ofensiv care i se atribuisse până acum.

„Este vorba acum să rezistăm sancțiunilor. Toate femeile italiene care urmăresc aceste vremuri furtunoase, cu o îngrijorare și o inteligență egală cu aceea a bărbaților, au și înțeles ce înseamnă grelele sancțiuni hotărâte la Geneva“.

Acestea sunt cuvintele cu care începe apelul adresat de GIORNALE d'ITALIA din 22 Octombrie, către femeile italiene.

„Disciplina, munea și economia, spune mai departe apelul, sunt armele prin care Italia trebuie să se pregătească a lupta împotriva imperiilor care, pline de bogății și de pământuri, ar vrea să o sărăcească. Intreaga producție națională este mobilizată pentru a procura, astăzi și în totdeauna, produsele ce se aduceau până acum din străinătate. Femeii italiene îi incumbă sarcina de a disciplina și a reduce consumația. Ea trebuie să se întoarcă la obiceiurile simple și să împiedice intrarea în locuința ei a unor produse trimise din țări care, aplicând sancțiunile, participă la monstruosul asediu economic, încercat împotriva Italiei.

„Trebuie să terminăm odată pentru totdeauna cu prejudecata luxului venit din străinătate, să terminăm cu moda stofelor, parfumurilor și pudrelor de peste hotare. Orice cumpărătură făcută în străinătate corespunde cu o ieșire de aur italian din țară. De oarece fiecare femeie constituie sâmburele familiei, ea are puțința directă și imediată de a împiedeca intrarea în casa ei a produselor ce vin din țările sancționiste, oricare ar fi ele.

„Reacțiunea, continuă apelul, trebuie să fie limpede, totală și combativă. Vinuri, licheururi, tutun, automobile, trebuie să fie respinse. Producția națională poate satisface toate nevoile astăzi și totdeauna.

„Femeia, pe care fascismul a consacrat-o familiei, pentru a o consacra mai bine și mai mult patriei, va ajuta astfel la apărarea rezervelor noastre de aur. La avantajurile acestei lupte, ea va fi în mod activ prezentată în rândurile națiunii înarmate“.

Comentând acțiunea luată de Brazilia, față de chestiunea sancțiunilor GIORNALE d'ITALIA din 23 Octombrie scrie următoarele:

„Brazilia a luat împotriva sancțiunilor o atitudine hotărâtă și categorică, a cărei importanță n'ar putea să nu fie apreciată de Italia.

„Înainte de orice, atitudinea Braziliei o privește pe Brazilia însăși, guvernul și poporul brazilian.

„Țară tânără, având foarte viu sentimentul individualității sale, Brazilia a voit să dea o dovadă de independență în evaluarea unor evenimente din care interesele braziliene nu pot, evident, să fie excluse. Atitudinea Braziliei este semnificativă. Răspunsul dat Genevei este o mărturie de curaj și de independență și o dovadă că Brazilia recunoaște spiritul, necesitățile și motivele Italiei.

„Italia, încheie ziarul, va fi recunoscătoare mării republici sud-americane“.

Discursul ținut de sir Samuel Hoare este reprodus pe larg în toate ziarele italiene.

Ziarul STAMPA din 23 Octombrie scrie:

„Declarațiile ministrului de externe britanic, despre atitudinea guvernului englez în ultimele luni nu aduc nici explicații nici justificări. Cu toate acestea, va fi preferabil în loc de a se polemiza, să se caute elementele care ar putea contribui la îmbunătățirea atmosferei și la pregătirea unei soluții pașnice. Pentru aceasta, ca un început, ar fi de recomandat ca unele organe mai mult sau mai puțin responsabile ale politicii britanice, să înceteze de a răsplăti strigătele de războiu ale vasalilor ce trăiesc în mijlocul barbariei și sclaviei. De asemenea trebuie să se știe că ar fi suficient ca miniștri englezi să înceapă o politică de bună înțelegere și de dreptate față de Italia; fără îndoială că atunci va

găsi și Societatea Națiunilor un mijloc de acțiune „onorabil și acceptabil“.

GIORNALE d'ITALIA din 23 Octombrie ia act cu satisfacție de tonul cordial al declarațiilor făcute în Camera Comunelor de sir Samuel Hoare, „ton care diferă mult de acela al unor ziare britanice inspirate“.

Ziarul adaugă că explicațiile date de d. Baldwin, primul ministru al Angliei, vor fi primite cu plăcere nu numai de Italia, ci și de toate guvernele responsabile din Europa.

„Fără a modifica substanța problemei în discuție, forma nouă și hotărâtă în care sir Samuel Hoare a vorbit despre excluderea sancțiunilor militare, permite să se creadă că faptele și situațiile vor corespunde cuvintelor rostite de miniștrii britanici“.

Ziarul este de acord cu sir Samuel Hoare asupra rolului de primul plan jucat de Anglia la Geneva. El subliniază însă tăcerea Angliei în cazurile precedente și amintește că mai multe guverne au mărturisit că au suferit presiunea britanică.

In ce privește o soluțiune acceptabilă pentru Italia, pentru Abisinia și pentru Societatea Națiunilor, GIORNALE d'ITALIA subliniază că totul se reduce în fond la o soluție care ar întruni asentimentul Italiei și al Angliei, dată fiind influența pe care o are Anglia, atât la Addis Abeba, cât și la Geneva.

Italia este convinsă că o asemenea soluțiune poate fi găsită în cadrul Genevei, dar cu condiția ca în interpretarea pactului să se țină seamă de sentimente de civilizație și solidaritate europeană, și nu numai de litera strictă a pactului.

„Societatea Națiunilor, spune ziarul, trebuie să reflecteze asupra poziției Italiei, arătând în memorandumul adresat de guvernul italian Societății Națiunilor și confirmată acum prin neconținutele defecțiuni ale șefilor religioși și militari din Abisinia. De asemenea, nu trebuie să se uite, încheie GIORNALE d'ITALIA, că acțiunea italiană n'a început decât după ce se proclamase mobilizarea a două milioane de oameni, când noi avem abia 200.000 soldați care păzeau frontierele noastre, și că această acțiune a început după o lună dela prezentarea memorandumului trimis de guvernul italian la Geneva“.

In articolul său de fond, GIORNALE d'ITALIA din 24 Octombrie scrie următoarele:

„Conflictul Abisiniei cu Societatea Națiunilor se datorește stării de lucruri din Abisinia și incapacității sale de a se governa și de a respecta tratatele. Acest conflict scoate în evidență necesitatea unei organizări internaționale a Abisiniei, care să țină seama de următoarele fapte:

Lipsa de unitate dintre centru și periferie; interesele speciale ale italienilor, recunoscute prin tratate; problema securității italiene care necesită desarmarea Abisiniei; ocuparea provinciei Tigre, care a adus populațiilor locuitoare statutul unei națiuni mai civilizate și necesitatea unui deuseu la mare pentru Abisinia“.

Ziarul încheie arătând că toate aceste puncte sunt conforme cu tratatele existente, cu spiritul civilizației și cu nevoile Italiei.

Ziarul POPOLO D'ITALIA din 25 Octombrie publică un articol intitulat „Pe terenul realității“ în care scrie că Anglia și Franța au ocazia să rezolve o nemulțumire care pornește dela repartizarea mandatelor. Liga Națiunilor nu a funcționat în războiul din manciuria, din Chaco, la reînarmarea Germaniei.

„Experții și juriștii dela Geneva au repetat erorile din Versailles, arătând prin aceasta că nu cunosc realitatea“.

GIORNALE D'ITALIA din aceeași zi scrie că ziua de 24 Octombrie se poate numi ziua de onoare a „Pactului Societar”. D-nii Baldwin și Eden au declarat că nu există soluție în conflictul italo-abisinian decât prin statutul din Geneva.

Geneva s'a găsit în fața a două probleme: conflictul italo-etiopian, derivat din necesitățile italienilor și purtarea abisiniană, și sancțiunile derivate din grabnica reacțiune a Angliei. Liga a rezolvat oarecum aceste probleme, însă în detrimentul Italiei.

Presă engleză.

DAILY HERALD din 24 Octombrie acuză guvernul că tocmai în momentul când majoritatea națiunilor erau gata să aplice sancțiunile economice contra Italiei, d-nii Samuel Hoare și Baldwin au declarat că guvernul britanic nu are intențiunea să mai facă nimic pentru a opri agresiunea italiană și pentru a restaura autoritatea Ligii. Apoi adaugă:

„Politica pentru care, după cum eu drept cuvânt susținea d. Baldwin, guvernul său avea tot sprijinul mării majorității a poporului britanic, fără deosebire de partid, a fost deodată răsturnată. Retragerea dela Geneva a început. Tocmai când Liga era pe punctul să realizeze un mare succes, care i-ar fi stabilit prestigiul și autoritatea, d. Baldwin și colegii săi au părăsit-o”.

DAILY MAIL din 24 Octombrie publică un articol al d-lui G. Ward Price, în care autorul își exprimă neîncrederea în Ligă și în care susține că Marea Britanie trebuie să se țină departe de orice angajamente europene și să se reînarmeze.

THE MANCHESTER GUARDIAN din 24 Octombrie scrie că discursul lui sir Samuel Hoare a făcut o impresie bună la Paris, Roma și Berlin, din cauza asigurărilor pe care d-sa le-a dat că nu vor avea loc sancțiuni militare sau navale. Ziarul adaugă:

„Guvernul britanic nu a desconsiderat niciodată sancțiunile militare și navale în principiu ca un ultim mijloc de constrângere în caz când sancțiunile economice sunt fără efect. Dar el a stabilit de asemenea și regula că Marea Britanie nu va proceda singură pentru a pune în vigoare Pactul în contra Italiei și că el nu va merge mai departe cât ceilalți membri ai Ligii.

„Singurul motiv care poate că ar fi decis unele puteri continentale să fie pentru sancțiuni militare sau navale în contra Italiei este faptul că prin aceasta ele ar fi obligat Marea Britanie la o acțiune analoagă conform pactului în caz de conflict în Europa Centrală”.

DAILY MAIL din 25 Octombrie, se opune din răsuputeri aplicării sancțiunilor economice în contra Italiei, având convingerea că ele vor leza foarte mult interesele Mării Britanii.

„Aplicându-le, scrie ziarul, Marea Britanie va pedepsi mai mult propriii ei cetățeni, de cât va pedepsi Italia”.

THE TIMES din 25 Octombrie, crede că ultimele dezbateri din parlamentul englez vor întări pe cei care vor susține guvernul în viitoarea campanie electorală. Apoi adaugă:

„Guvernul a întărit convingerea că războiul nu va avea loc și în același timp că Marea Britanie nu va șovăi în actualul conflict dintre Italia și Abisinia”.

Ziarele engleze din 26 Octombrie insistă asupra negocierilor care sunt în curs, cu privire la aplanarea conflictului italo-abisinian.

THE DAILY TELEGRAPH, scrie că faptul că d. Mussolini a propus unele condiții care ar servi de bază tratativelor de pace, sunt o dovadă că Liga își continuă activitatea ei.

„Dar aceste propuneri, scrie ziarul, cu greu sugerează că momentul concilierii a sosit”.

DAILY HERALD insistă asupra unei presupuse schimbări în atitudinea guvernului britanic față de conflictul italo-abisinian. Ziarul crede de asemenea că la viitoarea întrunire a comitetului pentru coordonarea și aplicarea sancțiunilor, se va propune și obținerea amânării aplicării sancțiunilor.

Ziarele engleze din 28 Octombrie scot în evidență încrederea pe care guvernul britanic o are în valoarea pacifică a sancțiunilor economice împotriva Italiei.

TIMES are convingerea că mecanismul regulat al Societății Națiunilor, care actualmente este pus în mișcare, va putea limita întinderea și durata războiului.

DAILY TELEGRAPH, constată că pregătirea politicii comune între Franța și Anglia este mult mai înaintată de cât se crede în general; cele două guverne și experții lor lucrează în strâns acord.

MORNING POST declară într'un articol de fond, că revendicările Italiene nu permit să se spera realizarea apropiată a unei soluții, deoarece ele depășesc cu mult ceea ce poate oferi Societatea Națiunilor. Ziarul e informat, că aplicarea sancțiunilor, care urmează să fie fixată la 31 Octombrie, nu va mai putea fi amânată.

TIMES din 29 Octombrie, referindu-se la răspunsul dat de Statele Unite, la demersul d-lui de Vasconcellos, pe lângă puterile neutre, cu privire la atitudinea lor în conflictul italo-abisinian și în aplicarea sancțiunilor, insistă asupra valorii sprijinului moral al Statelor Unite și asupra importanței sprijinului practic, dat de această țară, sub forma legii neutralității. Examinând însă efectele acestui sprijin, ziarul constată:

„Singura avântgardă contra posibilității, ca oamenii de afaceri, americanii, dornici de câștig, să nu desprețuiască avertismentele președintelui Roosevelt, este opinia publică americană”.

Ziarul adaugă însă că este imposibil să se evalueze eficacitatea acestui avertisment.

MANCHESTER GUARDIAN din 29 Octombrie referindu-se tot la demersul d-lui de Vasconcellos, relevă dorința sinceră a Statelor Unite de a contribui la salvarea păcii, scoțând însă în evidență contradicția permanentă ce există între dorința arzătoare de neutralitate și dorința platomică de a contribui la pace.

Ziarul încheie astfel:

„Pentru moment, poziția rămâne neschimbată: cum pot să sprijine unele State Societatea Națiunilor, dacă altele se dau înlături dela această misiune?”.

Presă germană.

Ziarele germane publică telegrame zilnice ale corespondenților speciali, favorabile, când unora când celorlalți. Predomină însă, în articolele de fond, părerea că situația italienilor nu se îmbunătățește din punctul de vedere strategic, „pe când forțele abisinienilor cresc pe zi ce merge”.

Negusul își completează efectivele prin mobilizarea generală și prin serviciul militar obligatoriu. De asemenea se înarmează multumită importului permis de Liga Națiunilor.

Marea ofensivă a generalului de Bono, în provincia Tigre, s'ar lovi de forțe considerabile etiopiene, massate în apropiere de Makalle.

Primul popas al italienilor ar fi urmat de o contra-ofensivă a etiopienilor, care ar profita de oboseala trupelor generalului de Bono, sleite de un marș de trei până la patru zile.

În ce privește frontul dela Ogaden, perioada cea mică de ploii ar fi transformat ținutul operațiilor militare într'o imensă baltă și ar fi oprit astfel trupele generalului Graziani. Cât timp nu se va cuceri de italieni localitatea Gorraheci, din acea regiune, nu se poate vorbi de înaintarea lor. Rasul Desta Domptu, ginerele Negusului, rasul Nasibu și rasul Mihail, barează drumul italienilor spre Harrar cu puternice detașamente, cărora li se adaugă mereu contingente noi.

În afară de această rezistență și concentrare crescândă a abisinienilor din provinciile Tigre și Ogaden, FRANKFURTER ZEITUNG, din 27 Octombrie, semnaleză, într'un articol de fond, intitulat „Lumea de culoare contra celei albe“, perspectivele unui războiu sfânt al Africii contra Europei. Acest războiu ar putea fi declarat de șeful religiei copte din Debra Libanos, de care azi ascultă toate organizațiile panafricane și naționaliste din Sudul Africii și până în Egipt.

BERLINER TAGEBLATT din 24 Octombrie, în articolul intitulat „Trei săptămâni de războiu“, face un bilanț din toate operațiile militare, care au dat italienilor posibilitatea de a înainta și de a se organiza în provincia Tigre, pe când în Ogaden au fost oprți. „Situația generală nu s'a modificat, prin urmare, în favoarea Italiei“, conchide ziarul. „În acest moment lucrează mult mai mult timpul pentru abisinieni a căror aprovizionare cu arme și muniții, după ridicarea embargo-ului, pare să facă progrese rapide“.

BÖRSEN ZEITUNG din 25 Octombrie, în articolul „Situația războiului“, stabilește un principiu care ar duce la accepția că a început războiul de uzură.

Ziarul scrie: „Desfășurarea mai departe a evenimentelor pe câmpul de luptă abisinian atârnă acum în mod decisiv de faptul, care din cei doi adversari își va păstra capul mai limpede și nervii mai liniștiți“.

Ziarul crede mai departe că și motive politice ar comanda generalului de Bono o reluare a ofensivei în stil mare, deși poate din punct de vedere strategic așteptarea unui atac al abisinienilor ar fi ușurat reluarea ofensivei italiene.

BÖRSEN ZEITUNG din 28 Octombrie, în articolul „Situația războiului“, face pronosticuri asupra șanselor de reușită a mării ofensive italiene, ce se anunță înspre Makalle. Succesul italian pare pus la îndoială. Pericolul unui contra-atac etiopian, generalul de Bono nu l-ar putea preîntâmpina, decât continuând ofensiva sa și ajungând odată cu avanposturile etiopiene regulate chiar în pozițiile principale, pe care le-ar cuceri în aceeași mișcare. Un popas, înainte de cucirica acestor poziții, i-ar putea fi fatal.

FRANKFURTER ZEITUNG din 26 Octombrie în articolul intitulat: „Pe frontul din Ogaden“, cu subtitlul „Activitate de sboruri la Nord“, înregistrează oprirea temporară a înaintării generalului Graziani. Ziarul evaluează la peste 350.000 oameni numărul trupelor concentrate la Nord, în jurul localității Dessie, sub comanda rășilor Seyun și Kassa. Ziarul încheie cu observația: „Po-

zițiile dinapoia armatei principale abisiniene par să se fi întărit foarte mult între timp; fiecare grup de munte s'a transformat într'un cuib de mitraliere“.

Presa elvețiană.

În numărul din 23 Octombrie BASLER NACHRICHTEN arată că discursul lui Sir Samuel Hoare privitor la atitudinea Angliei în conflictul italo-abisinian a fost, cu toată seriozitatea situației, contrariul unui discurs afățător. Niciunul din cuvintele acestui discurs și nicio aluzie făcută nu vor îngreuna d-lui Mussolini sarcina de a se răzgândi.

GAZETTE DE LAUSANNE din 25 Octombrie, sub titlul: „Elveția, neutralitatea și sancțiunile“, serie:

„Vedem azi cât e de greu de a face o distincțiune netedă între neutralitatea militară și cea politică sau economică. Suntem în drept să refuzăm de a participa la acțiunile militare ale Societății Națiunilor, dar suntem în și mai mare drept de a menține egalitatea de tratament între cei doi beligeranți: Statutul Ligii ne obligă, din contra, să luăm partea unuia împotriva celuilalt, adică să participăm la unele acte ostile în contra unuia și la acte favorabile celuilalt“.

Presa cehoslovacă.

În numărul din 23 Octombrie, PRAGER TAGBLATT referindu-se la discursul ministrului de externe al Angliei, Sir Samuel Hoare, privitor la politica Marci Britani în conflictul italo-abisinian, serie între altele:

„Politica engleză urmărește actualmente să amelioreze îngrijorarea că una dintre puteri, care împreună cu Anglia apără Societatea Națiunilor, ar putea fi forțată din cauza aceasta să ridice armele împotriva Italiei. Anglia caută să atenueze aceste temeri, asigurând că nu se gândește la o intervenție militară împotriva Italiei. Declarațiile d-lui Hoare nu pot fi înțelese altfel“.

Presa maghiară.

Comentând discursul lui Sir Samuel Hoare, privitor la politica Angliei în conflictul italo-abisinian, PESTER LLOYD din 24 Octombrie scrie între altele:

„Ministrul de externe al Angliei Sir Samuel Hoare n'a anunțat principii noi ale politicii engleze. El a formulat numai punctul de vedere pe care îl are Anglia față de problemele politice internaționale. În ce privește unele puncte ale d-lui Hoare, ele sunt menite să amelioreze tensiunea dintre Anglia și Italia și să contribuie la formarea unei atmosfere mai favorabilă între cele două popoare.

„Părerea unanimă a opiniei publice europene nu greșește dacă afirmă că Sir Samuel Hoare a adus cu discursul său un serviciu bun cauzei păcii mondiale“.

PESTI HIRLAP din 26 Octombrie ocupându-se de situația internațională, scrie că până acum nu s'a produs nimic nou în discuțiile italo-franco-engleze, sau că cel puțin nimic nu s'a dat publicității din care să se poată deduce că interesele păcii ar fi progresat.

„Informațiunile obținute. — adaugă ziarul — dovedesc că atmosfera generală în Franța și Anglia, este favorabilă păcii și că rezultatul palpabil și incontestabil al războiului abisinian și al divergențelor italo-engleze, este că în cele două State conducătoare ale Europei, voința de pace s'a consolidat“.

PESTI NAPLO din 26 Octombrie ocupându-se de destinderea intervenită în ultimul timp în raporturile italo-engleze scrie: „Gestul amical al Italiei de a-și re-

cherna o divizie din Libia, nu a fost urmat de Anglia, cel puțin în mod simbolic, prin rechemarea vreunei unități a flotei sale de războiu din Mediterana. Lipsa acestui gest în sine poate nici nu este importantă, dar cu atât mai mare este importanța simptomatice a faptului, cu cât el este un reflex al rezervei cu care Marea Britanie urmărește sondările de pace ale Italiei, adică activitatea mediatoare a d-lui Laval“.

Presă polonă.

WARSAWSKI DZIENNIK NARODOWY din 25 Octombrie analizând politica Mării Britanii în conflictul italo-abisinian, scrie:

„Pentru a înțelege mai bine adevărata cauză a politicii britanice față de expansiunea italiană în Africa și îndârjirea cu care se opune acestei tendințe, trebuie să ne transportăm cu 25 de veacuri în urmă, la războiul din Peloponez.

„Cei ce cunosc istoria acestui războiu vor putea înțelege foarte ușor că din punct de vedere al intereselor sale imperialiste, Anglia are perfectă dreptate. Sir Samuel Hoare este reprezentantul unei politici profund-tradiționale. Motivele sunt identice cu cele ale spartanilor față de Atena. Ele nu sunt decât un pretext pentru a-și realiza politica imperialistă, fără să piardă însă simpatiile popoarelor.

„Declarația ministrului Hoare poate să-și găsească o explicație foarte ușoară în scrisoarea marelui scriitor Bernard Shaw, publicată în **TIMES**, care a spus că Italia construiește drumuri în Abisinia, pentru a o coloniza. Iar Foreign-Office-ul, reprezentat prin ministrul Eden, face presiuni puternice asupra Societății Națiunilor, ca să fie ajutată Anglia pentru a învinge Italia.

„In concluzia scrisorii sale, Bernard Shaw exprimă părerea că întregul consiliu de la Geneva se apropie de craterul Vezuviului.

„Italia face ceea ce a făcut vechea Romă. Ea face ceea ce au făcut și alte State mai înainte.

„Deci amândouă părțile adverse au dreptate, dreptate care reiese din trecutul lor, din situația lor în lume și din obligațiile lor față de generațiile viitoare.

„Are dreptate, dreptate specifică și Sir Samuel Hoare; are de asemenea dreptate și Mussolini.

„Aceasta a fost tragedia întregii istorii universale.

„Dar nu e vorba pentru noi de a căuta de partea cui este o dreptate care rămâne de nepătruns, ci este necesar să fim clarificați. Această necesitate nu ne poate însă dicta altceva decât trecerea Poloniei de partea Italiei“.

KURJER PORANNY din 26 Octombrie scrie:

„Ultimul discurs al lui Sir Samuel Hoare, în care a fost scoasă în evidență baza politicii engleze, a produs o mare impresie în Anglia, care a simțit în sfârșit că ministrul ei a vorbit într'un limbaj demn de o mare țară și prin urmare a aprobat eu unanimitate acest discurs.

„Referindu-se la conflictul italo-abisinian, d. Hoare a căutat să evidențieze faptul că Anglia nu s'a gândit niciodată la aplicarea sancțiunilor militare.

„Această declarație exclude în mod definitiv eventualele închideri ale canalului Suez, ceea ce cer cu atâta insistență partizanii unei politici războinice, față de Italia.

„In ce privește relațiunile cu Franța, d. Hoare a căutat să sublinieze comunitatea punctelor de vedere ale ambelor State.

„Dar tratând toate aceste chestiuni, așa de arzătoare, Sir Samuel Hoare n'a rostit niciun cuvânt privitor la tratativele dintre Paris, Roma și Londra a căror temă

este căutarea unui compromis ce ar putea fi adoptat și de Italia și de Abisinia.

„Să fie acesta un semn? Cine știe?“

GAZETA POLSKA din 28 Octombrie constată:

„Criza dintre Londra și Paris și chiar dintre Londra și Roma, a trecut; așa anunță agențiile telegrafice, deși acum câțva timp tot ele alarmau opinia publică, încărcând atmosfera cu electricitate.

„Criza, se zice, a trecut. Dar pentru cât timp? Războiul abisinian continuă și nici Geneva și nici pactul Kellogg n'au putut să-l împiedece.

„D. Baldwin a subliniat neputința instituției Geneveze.

„Evenimentele se schimbă cu o iuțală cinematografică. Barometrul politic este într'o continuă agitație. Presă engleză nu este dispusă să lămurească deciziunile guvernului: Londra a asigurat atât Parisul cât și Roma, că guvernul britanic nu se gândește nici la blocus și nici la sancțiuni militare.

„Parisul din partea sa a căutat să asigure că nu va participa la sancțiuni mai drastice; iar Roma a comunicat Londrei că ea nu se gândește să atace nici flota engleză și nici teritoriul englez din Africa. Optimismul începe iar să domine opinia publică; căci sancțiunile nu mai prezintă nicio amenințare cu complicații.

„Greaua mașină a Societății Națiunilor funcționează așa de domol și așa de greoi, încât Italia își poate continua acțiunea“.

Presă iugoslavă.

OBZOR din 22 Octombrie, consacră editorialul său de politică externă problemei de aplicare a sancțiunilor economice împotriva Italiei, relatând diferitele faze prin care a trecut elaborarea definitivă și expunând dispozițiunile esențiale pe care le conțin rezoluțiunile de la Geneva. Ziarul scrie:

„Sistemul sancțiunilor, stabilit actualmente la Geneva, are în urma atitudinii Austriei și Elveției, o ruptură, deoarece singura lor poziție geografică prezintă un interes, iar Albania și Ungaria sunt în privința geografică mai puțin bine plasate“.

„Examinând situația Austriei, **OBZOR** scrie că atitudinea ei anti-geneveză nu trebuie să fie accentuată, deoarece în privința financiară, Austria depinde în mare parte de Societatea Națiunilor, mai ales de Marea Britanie și Franța. Cât privește atitudinea Elveției, ea va depinde, adaugă ziarul, fără îndoială, de situația existentă în momentul punerii în aplicare a sancțiunilor.

„In orice caz, prima etapă, adică elaborarea sancțiunilor s'a terminat. Rămâne numai aplicarea pentru care este prevăzut un răstimp de 10 zile.

Până atunci acțiunea diplomatică, întreprinsă de d-l Laval, se va continua, iar Italia, având în vedere apropierea dintre Londra și Paris, are interesul de a profita de răstimpul arătat, pentru a începe negocierii în afară de Geneva“.

Presă bulgară.

UTRO din 25 Octombrie exprimă părerea că „numai o înțelegere între cele trei puteri — Marea Britanie, Franța și Italia — este unicul mijloc de a lichida conflictul anglo-italian.

„Este de puțină importanță dacă această înțelegere, continuă ziarul, se va forma cu sau fără concursul Societății Națiunilor.

„Acordul anglo-francez în chestiunea aplicării articolului 16 al pactului, a contribuit la slăbirea acestei atmosfere. D. Laval a insistat pe lângă guvernul englez, ca sancțiunile militare să fie excluse. Acțiunea franceză

tinde a reduce forțele navale ale Mării Britanii din Mediterana și în special din basinul oriental al acestei mări. Italia se declară gata de a-și reduce trupele sale din Africa de Nord și dela frontierele Egiptului și Sudanului. În schimb, Marea Britanie va retrage câteva nave de războiu din regiunea orientală a Mediteranei.

„Statele europene au tot interesul să consimtă la unele concesiuni pentru a salva pacea“.

ZARIA din 25 Octomvrie după ce relevă că desbaterile din parlamentul englez, cu privire la conflictul italo-abisinian, au fost urmărite cu un deosebit interes, adaugă:

„Cei mai de seamă oameni politici au declarat că ei au căutat să menție pactul Societății Națiunilor și să apere independența și integritatea Abisiniei.

„Pentru aplicarea măsurilor prevăzute de pact împotriva Italiei, toți membrii Societății Națiunilor sunt unanimi. Numai Ungaria, Austria, Albania și Elveția au făcut rezerve.

„În astfel de condițiuni, Italia va putea oare continua să se împotrivescă lumii întregi, cu riscul de a pierde războiul?

„În ultimul timp Italia a decis să retragă o divizie din Libia, pentru a dovedi că n'are intenția de a tulbura securitatea comunicațiilor engleze cu India.

„Societatea Națiunilor așteaptă, însă, ca Italia să-și retragă armata din Abisinia, pentru a dovedi că nu înțelege să atingă pactul Societății Națiunilor.

„În acest moment atât de grav, guvernul britanic ia dispoziții pentru a constata care este voința poporului englez.

„Într'adevăr, mentalitatea și felul de a se purta al poporului englez, merită întreaga noastră admirație“.

Presa spaniolă.

LA VOZ din 15 Octomvrie scrie: „Sanctiunile financiare hotărâte de către Societatea Națiunilor, sunt pentru Italia o grea lovitură, pentru că face imposibil împrumutul pe care Mussolini avea intenția să-l facă în Franța. După cum este știut, Franța, după înțelegerea dela Stresa, promisese Ducei, că banca și economia de dincolo de Pirinei, îi vor da cu împrumut bani în mari cantități și în condițiuni nu prea oneroase. Acea promisiune însemna pentru fascism, a cărui asfixiere economică este evidentă, o speranță. Și iată că acuma francezii, obligați de Geneva, nu numai că nu vor da cu împrumut niciun ban vecinilor săi, dar vor mai lua pedesupra anumite măsuri păgubitoare pentru Italia.

„Italienii au nevoie de a termina cât mai repede cu existența abisiniană. Prin arme sau prin politică. Ei au, pare, mai multă încredere în politică decât în arme“.

EL SOL din 14 Octomvrie constată: „Un fapt de ordin internațional a impresionat sferele politice din Londra, și anume acela că Președintele Roosevelt a recunoscut, cu cuvinte categorice, starea de războiu dintre Italia și Etiopia și că a redactat și scris el însuși, lista armelor și munițiilor care trebuiesc refuzate Italiei.

„Deschiderea Parlamentului va adăuga forță morală sancțiunilor, care, contrar celor animați de un scepticism efitin, vor fi, din partea Mării Britanii, grele și persistente“.

A. B. C. din 16 Octomvrie declară: „Nu avem o altă cale bună și convenientă decât aceea a unei neutralități hotărâte și definitive. Nu trebuie, nici nu putem să ne declarăm simpatia pentru unul din beligeranți, chiar în cazul critice — de care să ne ferească Dumnezeu — de a nu putea evita de a ne găsi în fața unuia din ei și aceasta

nu prin alegerea noastră, dar prin forța împrejurărilor și conveniența Spaniei, superioară oricărei predilecțiuni sau tendințe. Aceasta este realitatea și nimic nu este mai rău pentru o țară decât a ignora această realitate. De aceea ne pare că procedeză greșit acei care caută, în favoarea uneia sau alteia din părți, pro sau contra Italiei sau Abisiniei, să creeze curente sentimentale printre oamenii simpli sau nepregătiți, îmbrăcându-le cu haina ideilor sau pasiunilor politice. Spiritul neutral trebuie să fie deasupra oricărei alte preocupări și nu este deajuns ca acest spirit să inspire actele guvernului, este necesar ca să-l practicăm toți spaniolii.

„De aceea, și până la cele mai extreme limite, datorita guvernului nostru este: neutralitate, neutralitate și iar neutralitate. Dar neutralitate: absolută“.

Presa portugheză.

LA LIBERTAD din 16 Octomvrie scrie: „E inutil de a ne mai face iluzii. Războiul pornit la Ogaden și la Adua nu este decât prologul unei alte lupte, între Anglia și Italia, între democrație și fascism. Fascismul italian vede în Marea Britanie cel mai mare obstacol în calea poftelor sale imperialiste, cel mai vajnic partizan al aplicării sancțiunilor care vor îngreuna eucerirea Etiopiei. Și, când se va vedea în situație desperată, când va vedea că hotărârile Genevei se aplică în mod implacabil și că lumea întreagă izolează fascismul, este de temut că Italia va vrea să se lanseze într'o altă aventură, mai periculoasă decât aceea contra Abisiniei, și va ataca Anglia. Nu se poate găsi altă explicație campaniei antibritanice care se desfășoară în toată Italia. Nici trimeterea a încă 17.000 oameni în Libia, a căror obiectiv ar fi să invadeze Egiptul în cazul unei lupte cu Anglia“.

LA NACION din 16 Octomvrie afirmă: „Leit motivul nostru a fost totdeauna: neutralitate, neutralitate, neutralitate. Personal, putem să avem simpatii pentru una din părțile beligerante — și desigur că simpatiile noastre sunt pentru Italia — dar afirmăm că deasupra inclinațiilor personale trebuie să se impună neutralitatea portugheză“.

Ziarul Q SECULO din 14 Octomvrie scrie: „După ce Italia a fost declarată națiune agresoare, Societatea Națiunilor nu putea să nu adopte sancțiunile care decurgeau din această solemnă deciziune. Organismul dela Geneva a decis să aplice Italiei sancțiunile corespunzătoare răspunderilor care apasă asupra acelei țări.

„Ceea ce ocupă primul loc, în acest conflict în care iau parte toate forțele spirituale ale omenirii, este principiul de drept internațional care obligă popoarele care au semnat de bună voie anumite tratate și angajamente, să respecte toate clauzele și dispozițiile respective.

„Societatea Națiunilor rezolvând așa cum a făcut, chestiunea, a făcut omagiu moralei, justiției și dreptului. Ea a bine-meritat dela omenirea întreagă și efectele atitudinii ei vor fi desigur dintre cele mai binefăcătoare“.

Presa Statelor-Unite.

Ziarul NEW-YORK TIMES din 24 Octomvrie cere președintelui Roosevelt să sprijine energic eforturile făcute de Societatea Națiunilor pentru a asigura pacea. Ziarul cere ca Statele-Unite să nu încerce a eluda răspunsul la întrebarea pusă de Societatea Națiunilor și nici să nu recurgă la o simplă confirmare a primirii raportului Societății Națiunilor. Amândouă aceste metode, adaugă ziarul, ar întări hotărârea d-lui Mussolini de a trece peste obligațiile țării sale.

Statele-Unite nu sunt membre ale Societății Națiunilor,

dar Italia este, ca și noi, semnatară a pactului Kellogg. Pe baza acestui tratat Statele-Unite au datoriat să dea Societății Națiunilor un răspuns care să o sprijine în eforturile pe care aceasta o face pentru asigurarea păcii.

Pe de altă parte, ziarul DAILY NEWS scrie că Statele-Unite nefiind membre ale Societății Națiunilor, ele nu au obligația de a se alătura măsurilor luate de Societatea Națiunilor împotriva d-lui Mussolini. Ziarul își mai exprimă părerea că este o îndelicateță din partea Societății Națiunilor să ceară Statelor-Unite ca ele să dea explicații asupra legii neutralității.

Presa evreiască din străinătate.

Sub titlul „Politica sancțiunilor față de Italia“, cotidianul evreesc din Varșovia, DER MOMENT, în legătură cu cuvântările rostite la ultima sesiune a parlamentului englez, scrie în numărul său din 24 Octombrie, următoarele:

„Este adevărat că discursul rostit de ministrul afacerilor străine englez a dezamăgit multe cercuri politice care au așteptat o adevărată cruciadă imediată împotriva agresorului; nu este însă mai puțin cert că An-

glia se ferește de măsuri pripite, care ar putea alimenta primejdia unui războiu în Europa.

„Congresul laburist a votat sprijinul acordat guvernului englez pentru aplicarea sancțiunilor inclusiv cele militare, împotriva Italiei.

„De asemenea, conservatorii și celelalte grupări politice, văd în apărarea pactului Ligii Națiunilor, prin mijloace hotărâte o garanție a păcii.

„Era, deci, de așteptat că Sir Samuel Hoare va fi decisiv, totuși el n'a vorbit decât despre sancțiunile hotărâte de forul înalt al națiunilor din Geneva și n'a ascuns nemulțumirea sa față de Franța, care a împiedecat agravarea măsurilor.

„Se pare că nădejdea Angliei este că sancțiunile economice vor slăbi atât de mult Italia și vor istovi puterile ei de rezistență în așa fel, încât dacă războiul se va mai prelungi, d. Mussolini se va resemna și va cere capitularea conflictului abisinian.

„Dictatorul Italiei nu va aștepta însă înăsprirea sancțiunilor și prin intermediul d-lui Laval va încerca o înțelegere care nu poate însă să fie luată în seamă decât după alegerile în noul parlament englez, care va indica directivele guvernului viitor“.

ALEGERILE DIN MAREA-BRITANIE

Presa engleză.

Ziarele din 24 Octombrie se preocupă în special de efectele pe care le vor produce asupra alegătorilor discursurile d-lor Baldwin și Samuel Hoare, cu privire la atitudinea Mării Britanii în conflictul italo-abisinian.

Astfel TIMES consideră momentul ales de d. Baldwin pentru efectuarea alegerilor ca fiind foarte potrivit, deoarece actualmente se manifestă o oarecare destindere a situației internaționale și alegătorii vor putea să-și exprime părerile lor fără a fi influențați de evenimente mai grave care s'ar putea produce mai târziu.

Cu privire la înarmare ziarul repetă asigurările date de d-nii Chamberlain și Baldwin că viitorul guvern național va avea grije ca sumele destinate pentru apărarea națională să nu influențeze reducând bugetul serviciilor publice sau subsidiile necesar dezvoltării normale a industriei.

DAILY MAIL crede că hotărârea luată de d. Baldwin de a dizolva parlamentul și a face noi alegeri, va fi bine primită de întreaga țară.

Ziarul pune în evidență declarația d-lui Baldwin în sensul că armata britanică trebuie întărită. Insistă însă asupra faptului că înarmarea Mării Britanii trebuie să aibă în vedere apărarea Imperiului Britanic, iar nu să fie la dispoziția Ligii Națiunilor.

THE MANCHESTER GUARDIAN scrie: „Guvernul caută să obțină adeziunea alegătorilor britanici la chestiunile de politică externă, deoarece este sigur dinainte de un rezultat favorabil, pe câtă vreme chestiunile interne, a căror rezolvare reclamă urgență, sunt lăsate pe planul al doilea tocmai din cauza desacordului ce există între partide asupra lor.

„Este cât se poate de vagă declarația făcută de d. Baldwin, că guvernul urmărește întărirea armatei în cadrul Ligii, pentru pacea internațională“.

„Aceasta poate să însemneze înlocuirea câtorva unități învechite din marina britanică, după cum poate însemna și restaurarea armamentului nostru naval la nivelul din 1918“.

DAILY EXPRESS crede că opoziția liberalo-laburistă se va găsi în fața unei dileme când va trebui să decida asupra armamentelor, deoarece atâta vreme cât ea stăruie ca guvernul să pună în aplicare covenantul ligii în contra Italiei, ea nu poate în mod logic să refuze a vota creditele necesare pentru înarmare.

Ziarul e pentru izolare în politică și pentru libertate în comerț.

THE DAILY TELEGRAPH afirmă, într'un articol de fond că toate partidele în Anglia sunt în favoarea Ligii Națiunilor.

„Din nenorocire nu există același acord în ce privește intenția guvernului de a pregăti Marea Britanie pentru acele riscuri care în mod necesar le va întâmpina în viitor, dacă sistemul colectiv va deveni piatra angulară a politicii externe britanice“, adaugă ziarul.

THE MORNING POST stăruiește asupra necesității înarmării Mării Britanii, criticând politica socialistă, care vrea mai întâi să dezarmeze și apoi să se aventureze în războiu, pe când politica conservatoare are de scop înarmarea pentru menținerea păcii.

Referindu-se la campania electorală care a început, SUNDAY TIMES din 27 Octombrie face între altele următoarele observații:

„Primul lucru care trebuie să isbească pe alegător este similitudinea uimitoare de vederi dintre toate partidele asupra chestiunilor principale care se vor pune țării.

„Obiectul principal al tuturor partidelor este astăzi pacea, atât internă, cât și în Europa și în întreaga lume.

Asupra acestui punct nu poate exista nicio deosebire. Iar asupra metodelor pe care guvernul are intenția să le folosească, de asemenea nu poate exista o reală diferență.

„Toate partidele s'au obligat să sprijine fără șovăire Pactul Societății Națiunilor și să coopereze în mod leal la străduințele pentru a menține securitatea prin acțiune colectivă.

„Cel mult, dacă există o diferență, ea este numai privitoare la ritm. Socialiștii și câțiva liberali ar dori ca guvernul să meargă mai repede. D. Baldwin vede mai departe și mai clar. D-sa înțelege că Liga nu este prea puternică până acuma și că politica britanică nu poate merge mai departe și mai repede decât Liga însăși“.

Ziarul insistă asupra riscurilor pe care le implică menținerea păcii, cât și asupra necesității înarmării Mării Britanii.

THE OBSERVER din 27 Octombrie publică sub semnătura d-lui J. L. Garvin, un articol de fond intitulat „Apărarea Păcii“, în care face apel la alegătorii britanici ca să voteze pentru acel partid care își va lua obligația de a reîntări forțele navale ale Mării Britanii.

Autorul articolului insistă asupra faptului că numai slăbiciunea forțelor navale britanice au dat curaj d-lui Mussolini ca să atace o țară „tocmai în acea regiune unde justele interese ale întregului imperiu sunt în mod foarte sensibil în joc“.

D. Garvin critică apoi pe socialiști care pe de o parte amenință cu războiul, iar pe de altă parte propovăduiesc dezarmarea.

D-sa consideră pe laburiști mult mai puțin periculoși pentru interesele vitale ale țării și ale imperiului, decât pe socialiști.

Incheie spunând că „datoria unei națiuni sănătoase este să voteze contra lor“.

Presa franceză.

LE TEMPS, în editorialul său din 26 Octombrie, privitor la situația electorală a guvernului Baldwin, scrie:

„Primul ministru englez a știut să profite de situația de fapt pentru a face să înțeleagă poporul englez, că cel mai bun mijloc de a menține pacea este de a fi decis s'o aperi când ea este amenințată, și că pentru a apăra în mod eficace, în cadrul dela Geneva, securitatea colectivă, este indispensabil să dispui de o forță capabilă să facă să fie respectat dreptul.

„Totul ne face să credem că guvernul Baldwin a mărit serios sortii electorali ai partidelor naționale pe care se sprijină“.

L'INTRANSIGEANT din 27 Octombrie, ocupându-se de campania electorală din Anglia, scrie:

„Intr'o oarecare măsură și soarta Franței se va juca în cursul campaniei electorale din Marea Britanie, care se deschide azi. Intr'adevăr lupta dintre laburiști și conservatori se va da pe terenul politicii externe și alegătorii vor fi chemați să se pronunțe — peste certurile de partid — pentru sau contra cooperării internaționale a Mării Britanii, adică pentru sau contra „splendidei izolării“.

„Astfel, în fața alegătorului englez, se va juca problema securității în toată amploarea sa. Să urăm ca la alegerile engleze, victoria să revină partidului păcii“.

Presa elvețiană.

GAZETTE DE LAUSANNE din 24 Octombrie 1935 publică următorul articol asupra „Alegerilor din Anglia“:

„D. Baldwin a declarat că Parlamentul care ar fi

putut trăi până la primăvară, va fi disolvat; alegătorii și alegătoarele vor avea deci cuvântul.

„Parlamentul englez își poate, în principiu, prelungi existența timp de cinci ani. De fapt, e foarte rar să ajungă la acest termen.

„In orice situație gravă, guvernul hotărăște un apel la națiune. Nimic mai normal. Dacă, precum a zis Emile Faguet, regimul parlamentar este „guvernarea țării prin țara reprezentată de delegați“, un simț elementar de justiție, cere, când împrejurări noi se prezintă, ca țara să fie consultată; căci, delegații ei dominați de ambiția și de spiritul de partid, riscă de a nu mai exprima sentimentele ei.

„De aceea nu putem decât deplânge tradiția franceză care, cultivată cu grijă de cei interesați, a ajuns să asimileze o disoluție anticipată a parlamentului, unei loviturii de Stat. Anglia s'a ferit totdeauna de această deviațiune. Camera Comunelor oricât de extinse ar fi prerogativele sale, n'a încercat a se înălța la rangul de Adunare Suverană. Miniștrii, în împrejurări grele, sunt doritori de a consulta opinia publică, fără care nu pot întreprinde nimic. Ei își părăsesc funcțiunile, când această opinie le este rău-voitoare; ei pășesc hotărât înainte, atât în afacerile interne, cât în ochii lumii, când o simt alături de dânsii. De oarece, însă, grija de a se menține la putere este instinctivă la toți cei care o dețin, nimic mai natural, ca guvernul, atunci când nu este copleșit de evenimente, să aibă latitudinea de a fixa pentru această consultare momentul pe care-l judecă cel mai potrivit.

„De astă dată, națiunea pare a se fi pronunțat destul de lămurit. Opunerea față de acțiunea italiană, care s'a manifestat, întâiu în cercurile de stânga, cu ajutorul unei oarecare propagande străine, a câștigat, treptat, toate clasele. S'a stabilit o quasi-unanimitate. Să fie oare un curent trecător? Noi nu credem. Opinia engleză nu se împacă cu ideea că se poate dispune de o parte oarecare a lumii, fără consimțământul ei. Și dacă e vorba de o puternică poziție pe coasta Africii, de unde drumul spre India și regiunea Nilului pot fi amenințate, înțelegem de ce ea se revoltă față de intențiunile unui nou venit.

„Guvernul se află deci pe un teren favorabil. El nu se teme de a fi atacat, în ce privește atitudinea sa, în chestiunea actuală care pune pe un plan secundar toate celelalte chestiuni.

„Mai mult ca oricând, guvernul englez dorește să știe dacă națiunea, dominată de un spirit nou, e gata să înfrunte orice aventuri sau dacă indignarea ei nu e decât superficială. Pe de altă parte el vrea să fie sigur pe ziua de mâine. De aceea, a ținut, prin ultimul discurs, al lui Sir Samuel Hoare, să se explice, în preajma alegerilor, în fața Camerei“.

Presa austriacă.

In numărul din 27 Octombrie, NEUER WIENER JOURNAL publică o corespondență din Londra, în care scrie între altele:

„D-nii Baldwin și Hoare nu vor războiu. Nici în Europa, nici în Africa. Ei vor pacea. Își dau seama că această pace nu poate fi realizată cu măsuri forțate.

„Fiecare discurs ministerial este acum un apel către poporul englez, care se va duce peste câteva săptămâni la alegeri, un apel de a susține politica de înarmare a guvernului. La fiecare ocazie Anglia se justifică în ce privește înarmarea sa rapidă. Dar această

justificare este în sine o mărturisire că este urgentă nevoie de această înarmare.

„Militarii englezi dau mereu avertismente despre unele aventuri războinice. Armata și flota aeriană nu sunt gata de războiu. Preponderența navală nu este suficientă pentru a garanta o preponderență absolută. Fie din această convingere, fie că se ține seama de constrângerea situației, Anglia vrea pacea și trebuie s'o vrea.

„D. Eden era cât pe aci să ajungă prin politica sa de sancțiuni teoretice dela Geneva, la o politică agresivă împotriva Italiei. Sir Samuel Hoare a pus la timp capăt acestei ofensive greșit înțeleasă. Debaterile politice externe în parlament a adus astfel, negocieri de pace în locul continuării politicii d-lui Eden.

„Deviza electorală a guvernului este deci, de natură dublă: S'a salvat onoarea Societății Națiunilor, dar și pentru menținerea păcii s'au făcut multe.

RETRAGEREA GERMANIEI DIN SOCIETATEA NAȚIUNILOR

Presa franceză.

Saint-Brice în *LE JOURNAL* din 22 Octomvrie 1935, comentează astfel retragerea definitivă a Germaniei din Societatea Națiunilor.

„De data asta, faptul este consumat. Germania nu mai face parte din Societatea Națiunilor deoarece preavizul de doi ani a ajuns la scadență.

„La prima vedere, nimic nu pare schimbat. O stare provizorie devine definitivă.

„Să fie oare adevărat că Germania acordă atât de puțină importanță celor ce se petrec la Geneva? Asistența în favoarea viețuirii unei agresiuni devine efectivă. Acest fapt nu însemnează el nimic? Astăzi solidaritatea se traduce în acte. Nu este acesta un lucru care ar trebui să dea de gândit dezertorilor?

„Evident, cazul ar trebui să preocupe Germania, dacă precedentul creat de prima aplicare a articolului 16, ar fi de natură să stânjenească aspirațiunile bine cunoscute ale Reichului. Realitatea e însă alta. Atât în Austria cât și la Memel, manoperile germane nu au nimic comun cu atacul direct al Italiei contra Abisiniei.

„Dacă putem trage un învățământ din experiență, este că punerea în mișcare a coercițiunii internaționale ar fi mult mai anevoioasă în cazul unui incident european.

„Prin urmare, liniștea Reichului nu este de loc compromisă de faptul că Germania a încetat să facă parte din Societatea Națiunilor. Dimpotrivă, ea va avea prilejul de a realiza un beneficiu important, ca preț al reîntrării sale în ziua când îi va conveni să revie la cămin.

Lucrul de altfel, s'a mai întâmplat procurând Germaniei faimosul acord care a recunoscut principiul egalității armamentelor. De pe acum se întrevăd posibilități de tratative și tocmeli lucrative.

„Germanii pot spune cu oare care ironie: „Vom avea ocazia de a ne întâlni din nou“.

Presa portugheză.

Ocupându-se de aceeași chestiune, DIARIO DE NOTICIAS din 13 Octomvrie scrie:

„Prezintă din nou interes să ne aruncăm privirile înspre Germania care este pusă din nou la ordinea zilei, de două evenimente importante: aducerea la cunoștința publică a rezultatului alegerilor din Memel și plata imediată a importanței sumi datorată de Reich Societății Națiunilor, care se ridică, după cât pare la cinci milioane de franci aur.

Ce-o fi însemnând acest gest în preziua părăsirii de către Germania a Instituției dela Geneva? Unii vor s'o interpreteze ca o tendință marcată a Berlinului pentru a-și afirma independența. Poate că este așa, poate că nu. În orice caz este sigur că ziarele cele mai importante ale opiniei germane, păstrează față de victoria pe care o reprezintă cucerirea a 24 mandate, contra 5, în noul Parlament din Memel, un ton destul de moderat. Și se mulțumesc să ceară guvernului dela Kaunas, ca să observe cu fidelitate statutul și să procedeze la amnistierea indivizilor condamnați de către Consiliul de războiu lituanian. Aceasta pare a indica că Germania, în acest grav moment european, dorește să se țină depărtată de orice complicațiuni care ar isbucni, evitând să provoace ea însăși noi complicațiuni“.

In numărul din 17 Octomvria același ziar afirmă:

„In vâltoarea generală provocată de evenimentele din jurul conflictului italo-etiopean, a trecut aproape neobservat un aniversariu care este totuși de mare importanță pentru politica europeană. Exact acum doi ani, la 14 Octomvrie 1933, Germania a anunțat lumii retragerea sa dela Liga Națiunilor.

Până acuma era numai „o stare de fapt“ care de acuma s'a transformat în „stare de drept“. Iar ziarele dela Paris totdeauna cu privirile ațintite spre amenințările care ar putea surveni dela Berlin, sunt preocupate de consecințele pe care le-ar putea avea mai ales în ceea ce privește faimosul Pact dela Locarno“.

POLITICA EXTERNĂ A POLONIEI

Presa franceză.

Sub titlul „O schimbare în diplomația polonă“, LA REPUBLIQUE din 22 Octomvrie 1935, publică următorul articol al d-lui Paul Brossolette:

„Știri din Varșovia lasă să se prevadă că în curând politica externă a Poloniei ar putea suferi o modificare sensibilă: Intr'adevăr, d. Beck ar fi pe punctul de a părăsi

răsi Ministerul Afacerilor Străine, pe care-l ocupă de aproape trei ani.

„Evenimentul ar fi primit într'o bună parte a Europei, cu ușurare. Trebuie să mărturisim, că la rândul nostru, împărtășim acest sentiment. Nu avem nimic contra d-lui Beck și am fi mahniiți, dacă s'ar retrage definitiv în viața particulară. Nu putem însă să nu recunoaștem că de când conduce diplomația polonă, situația în Europa, s'a agravat în mod anormal:

„Destinderea care s'a produs în relațiunile germano-polono, atâta timp încordate putea să aibă efecte excelente. Semnarea unui pact de ne-agresiune între Berlin și Varșovia, uitarea chiar provizorie a litigiului cu privire la coridorul Dantzig, încheierea unui armistițiu economic între cele două țări, au fost tot atâtea știri îmbucurătoare primite în Franța cu satisfacție.

„Ne-a fost dat însă să constatăm că Polonia nu s'a mărginit la o apropiere de Germania. Ea s'a înfeodat politiceii celui de al III-lea Reich. Ea și-a însușit toată dușmănia Germaniei față de Cehoslovacia și de Uniunea Sovietelor și tot disprețul ei gălăgios față de Societatea Națiunilor.

Odinioară, mai zelosă decât ori care altă națiune, să colaboreze pentru organizarea păcii, Polonia în cursul ultimilor 2 ani, s'a dovedit cea mai bună auxiliară a Germaniei în stânjenirea tuturor proiectelor de securitate în Europa Orientală. A fost o schimbare atât de stranie, atât de potrivnică intereselor normale ale Poloniei, în cât fiecare s'a străduit să caute motivele ascunse. S'a șoptit că între Varșovia și Berlin intervenise un pact pentru împărțirea beneficiilor rezultând dintr'o eventuală revizuire teritorială în Europa orientală, proiect atribuit Germaniei. Să fie adevărat pe de altă parte, că ultima călătorie a d-lui Gombös ar fi avut drept țel încheierea unui acord militar între Ungaria, Germania și Polonia?

„Aceste ipoteze, în orice caz, au cântărit greu în ultimul timp în politica Europei.

Ele au mărit neliniștea generală, au contribuit la înțărarea înarmărilor tuturor țărilor vecine și au grăbit organizarea în Europa a taberei rivale.

„Dorim ca îngrijorările provocate de ciudata politică a d-lui Beck, să se împrăstie pentru ca aerul în Europa să devie mai respirabil. Nu cerem ca raporturile dintre Germania și Polonia să se înăsprească din nou. Departe de noi acest gând. Am vroi totuși ca armistițiul încheiat între ele, să nu aibă drept corolar o amenințare perpetuă contra Rusiei Sovietice, Cehoslovaciei și Lituaniei. Interesul Franței și acel al păcii se confundă aci cu însăși interesul Poloniei. Ea nu voește să fie un câmp de luptă între armatele germane și sovietice. Dar iarăși, nu poate dori să fie un punct de plecare pentru o ofensivă național-socialistă în răsăritul european.

„Acest adevăr este atât de evident încât în ciuda presiunii la care a fost supusă opinia publică polonă nu a ratificat niciodată diplomația d-lui Beck. Iar față de expresiunea voinței populare conducătorii actuali ai Poloniei ar fi înțeles necesitatea de a modifica politica lor externă.

„In noul cabinet a cărui constituție a fost impusă de alegerile din luna trecută, influența președintelui Republicii a devenit preponderentă. Aceia a dlui Beck s'a micșorat în proporție. Dacă această evoluție continuă până la modificarea radicală a politiceii externe polone, nimic mai logic. Iar d. Mosciki ar face țării sale și Europei, un mare serviciu, eliberând diplomația sa de poruncile acelei „realpolitik“ urmărită de Germania național-socialistă“.

In numărul din 23 Octomvrie, LE TEMPS se ocupă de politică externă a Poloniei, și în special de aceeace el numește „Tensiunea dintre Polonia și Cehoslovacia“. Iată câteva pasaje din acest articol:

„Tensiunea dintre Polonia și Cehoslovacia, fără să fie o complicațiune care ar amenința în mod serios pacea, se opune, totuși, dezvoltării unei adevărate politiceii de pace. Ceeace turbură relațiile dintre aceste două țări e chestiunea teritoriului Tesin, care deși soluționată de fapt, e pretextul luptelor politice și diplomatice, de câte ori

politicile celor două țări se opun pe tărâmul general european.

Soluția intervenită în Iulie 1920, a pus capăt discuțiilor amicale dintre reprezentanții celor două țări atribuind jumătatea fostei Silezii austriace Poloniei și Cehoslovaciei bazinul minier Ostrova-Karvina, traversat de calea ferată Bohumin-Kosice. Această soluție a părut nedreaptă, însă, ambelor țări și a dus la înveninarea raporturilor dintre ele.

Acum câțva timp, consulul Poloniei la Moravska-Ostrova, d. Klotz, a ținut cu prilejul unei ceremonii organizată în memoria aviatorilor polonezi Sirko și Wigura, un discurs important în care protesta împotriva oprimării elementelor de origine și cultură poloneză de către autoritățile cehoslovace. Guvernul din Praga socotind că acest gest nu cadrează cu caracterul diplomatic al funcționarului, a retras exequaturul d-lui Klotz, consulul Poloniei, măsură la care guvernul polon a răspuns retrăgând exequaturul consulilor cehoslovaci din Cracovia și din Poznan. La Praga se interpretează această hotărâre ca o măsură de represalii, ceeace a dat naștere svonului că se merge spre o ruptură deplină a relațiilor diplomatice dintre Cehoslovacia și Polonia.

„Svonul acestuia, după toate aparențele, fără nicio bază. In orice caz, din comentariile presei cehoslovace reiese că la Praga nimeni n'are intenția să meargă pe această cale. Postul de ministru al Cehoslovaciei la Praga fiind vacant, se va trimite în cel mai scurt timp un titular, pentru ca chestiunile care se pun între cele două țări să poată fi tratate într'un chip normal. Guvernul cehoslovac se spune că e dispus să supună diferendul unei comisii de arbitraj. Nimeni nu se îndoește că afacerea se va rezolva pe cale pașnică, însă pentru restabilirea relațiilor absolute normale între cele două țări există credința că trebuie pus la punct întregul ansamblu al politiceii lor, una față de alta.

„Se știe că Polonia a refuzat să iscălească pactul oriental de securitate, pentru a nu-și lua față de Cehoslovacia angajamente de asistență mutuală. Pe de altă parte, politica nouă, inaugurată de Polonia prin apropierea de Germania și de Ungaria, pare uneori să țintească desmembrarea Micii Înțelegeri și izolarea Cehoslovaciei. Dimpotrivă, la Varșovia preocupă mult strângerea legăturilor dintre Cehoslovacia și Uniunea Sovietică și recentul acord încheiat între Praga și Moscova pare — deși are aceleași rezerve de fond ca și pactul franco-rus — o amenințare indirectă pentru securitatea Poloniei.

„E sigur că între Praga și Varșovia e o neînțelegere care, în interesul menținerii păcii, trebuie să dispară; dacă alta ar fi atmosfera dintre Polonia și Cehoslovacia, incidentele ce se produc în teritoriul Tesin ar fi ușor de aplanat, căci între cele două țări nu sunt opuneri de interese și ele pot colabora foarte sincer pe planul european.

„Totuși trebuie să impresioneze faptul că în timp ce se vădește o nouă tensiune în relațiile polono-cehoslovace, în altă parte se petrec incidente care duc la provocarea unei tensiuni asemănătoare între Praga și Berlin“.

LA VICTOIRE din 26 Octomvrie 1935 publică sub semnătura d-lui Georges Bienaimé, un articol intitulat: „Cehi si Poloni“, articol din care redăm următoarele:

„Relațiunile Poloniei cu Cehoslovacia sunt departe, din nefericire de a avea caracterul de încredere dorit de amicii acestor două țări. In cursul istoriei, cehii nu au avut decât un dușman: imperiul germanic. Polonia număra cel puțin trei: imperiul german, imperiul moscovit și acel al pașahului. Politiceii cehă era simplă; politiceii polonă nu putea fi decât complexă. In cursul se-

Presa polonă.

colului al XIX-lea, Polonia a continuat să aibă trei vrăjmași: cei care de altfel și-au împărțit teritoriul ei. Cehii continuau să aibă unul singur: Austria. La Parlamentul din Viena, cehii făceau cu darzenie o politică antiaustriacă și rusofilă. Polonii din Galiția dimpotrivă făceau o politică leală față de Austria, dar hotărât antirusă.

„La aceste deosebiri de tactică se adăugau altele de natură națională și socială. Cehii sunt în majoritate un popor de țărani, deoarece clasa lor burgheză n'a început să se desvolte decât în secolul al XIX-lea, grație propășirii economice a unei țări bogate.

„Părăsiți de o noblete germanizată în întregime, și de o parte a burgheziei desnaționalizată de Austria, cehii nu și-au menținut caracterul slav decât în masele populare. La poloni dimpotrivă, aristocrația și mica nobilime după ce au pierdut Statul, ca urmare a certurilor lor intensive au rămas cel mai sigur refugiu al ideii naționale și patriotice.

„După marele războiu care a liberat și pe Cehi și pe Poloni, împotrivirea caracterelor și intereselor acestor două popoare s'a manifestat din nou.

„Până la venirea la cârmă a guvernului autoritar al lui Pilsdusky, relațiunile între Praga și Varșovia au rămas corecte. Un recent incident de minimă importanță a fost mărit, exagerat, înveninat. La Tesin, rivalitățile și invecitivele își dădeau curs liber: Consulul polon din Maravska-Ostrava, depășindu-și îndatoririle, și-a văzut retras exequatorul de către autoritățile cehoslovace.

„Colonelul Beck, a ripostat, retrăgând exequatorul celor doi consuli cehoslovaci din Cracovia și Poznan. Situația este încordată. Cele două țări se află în tabere adverse. Dar situația nu este definitivă. Ea se poate schimba după împrejurări“.

D. Pertinax în L'ECHO DE PARIS din 27 Octomvrie, scrie un articol intitulat: „Declinul Colonelului Beck“, articol, din care redăm următoarele:

„Noi forțe se manifestă și unele persoane prevăd că în curând orientarea diplomației poloneze va fi corectată. Ar fi un mare eveniment dacă această diplomație ar rupe cu spiritul declarației din Ianuarie 1934, Polonia ar reveni la înțelegerea sa anterioară cu guvernul dela Moscova, și un grup capabil de a ține piept planurilor național-socialiste, ar apare în cele din urmă“.

L'OEUVRE din 29 Octomvrie, sub titlul: „Guvernul polon îndeamnă pe colonelul Beck să revină la o politică de pacificare“, precizează că d. Kosciolkowsky, noul președinte al consiliului de miniștri, ar fi cerut d-lui Beck, ministrul afacerilor străine, să-și schimbe politica de până acum față de Germania.

Intrebându-se care ar putea fi schimbările de orientare ale politicii externe polone, ziarul scrie:

„Dintre cele trei politici pe care le poate practica guvernul polon, și anume politica germanofilă a colonelului Beck, având ca rezultat fatal o rupere a legăturilor cu Franța, politica preconizată de reacționari și având ca rezultat dimpotrivă o rupere a legăturilor cu Germania, și politica de pacificare între Paris și Berlin, cu străduința de a nu atăța și de a nu răni niciuna din cele două capitale, guvernul polon actual se va sili cu curaj să urmeze pe cea din urmă, deoarece socotește că politica germanofilă ar fi putut fi practică cu folos de Polonia în momentul în care tratatul dela Rapallo apropia Berlinul de Moscova, dar că actualmente o atare politică este cu totul contra indicată.

„Berlinul ar încerca o oarecare emoție în urma unei asemenea evoluții a politicii poloneze, iar tonul recentului discurs rostit de d. Goebbels a lăsat să străbată această neliniște“.

WARSZAWSKI DZIENNIK NARODOWY din 26 Octomvrie, sub titlul „Conflictul cu Cehoslovacia“, publică un articol de fond în care se afirmă:

„Relațiunile ceho-polone s'au încordat și mai mult în urma plecării consulului polon din Moravska Ostrava și a celor doi consuli cehi din Polonia. Ceea ce este grav este faptul că acest conflict s'a reliefat tocmai în momentul când cerul în Europa Centrală și Orientală s'a înnourat“.

După ce relevă cauzele acestui conflict, ziarul se întreabă:

„Oare ce este mai important, un conflict local, cum e cazul cu teritoriul Tesin, sau o problemă internațională; relațiunile polono-cehoslovace?“

„La această întrebare este de prisos să mai răspundem. Cauza conflictului este Germania. Reichul se silește să-și normalizeze relațiunile cu Polonia. Noi nu vedem niciun motiv de a refuza bune raporturi cu Germania.

„Totuși nu trebuie să neglijăm relațiile cu Cehoslovacia, ci trebuie dimpotrivă să ne străduim în sensul de a realiza un început de colaborare politică polono-cehoslovacă.

Așa simte cea mai mare parte a opiniei publice polone, care nu poate înțelege pentru ce motive normalizarea relațiilor polono-germane trebuie să provoace o tensiune în raporturile ceho-polone. Opinia publică polonă dorește ca guvernul polon, fără să aducă vreo atingere intereselor polone, să găsească modalitățile pentru normalizarea relațiilor cu Cehoslovacia. Ea cere ca acest conflict să fie lichidat în numele marilor interese politice ale țării, care se cuvine să ocupe locul de frunte în ierarhia problemelor politicii externe polone“.

Ziarul GONIEC WARSZAWSKI din 22 Octomvrie, publică un articol intitulat: „In interesul ambelor părți, neînțelegerile Polono-Cehoslovace trebuie în fine să înceteze“, și semnat de d. W. Nicuaski, care între altele scrie:

„Problema polono-cehoslovacă nu se poate măsura nici cu măsura incidentelor de vecinătate, măcar, cât de neplăcute, nici chiar cu măsura pretențiilor reciproce rezultătoare din faptul că în granițele Statului cehoslovac se găsește minoritatea poloneză a cărei soartă lasă foarte mult de dorit.

Raporturile polono-cehoslovace sunt și trebuie să fie urmarea sistemului alianțelor în care se găsesc ambele state. „Les amis de nos amis sont nos amis“. Raportul nostru de alianță cu Franța, aliata Cehoslovaciei și cu România, membrul Micii Înțelegeri, trebuie să presupună raportul nostru față de Cehoslovacia.

Ee de ajuns să-ți arunci ochii pe hartă, ca să înțelegi, că leagă ambele țări un interes indisolubil, comunitatea celui mai mare pericol și al celui mai mare dușman. E lucru evident că schimbarea atmosferei dintre Polonia și Cehoslovacia implică o schimbare radicală a tacticii ambelor părți.

Lichidarea neînțelegerilor, fără încetarea de către Cehoslovacia a încercărilor de a desnaționaliza elementul polonez, ar fi imposibilă.

Totuși, suntem convinși că prin bunăvoința ambelor părți se va ajunge la bunăînțelegere și că ultimul incident va încheie deja fatala serie de neînțelegeri. Politica externă trebuie să se întoarcă la formele care rezultă logice din sistemul alianțelor pe care se sprijină. Trebuie să înceapă din nou să rezulte din ele toate consecințele raționale“.